Hoopvol leven

Lezing verzorgd te Goes op 2 oktober 2026
Door ds. J. C. den Ouden

Hoopvol leven.. Vandaag zijn er velen die zich zorgen maken over de toekomst. De generatie babyboomers die in de jaren zestig zijn stem liet horen, was hoopvol gestemd. Na de verschrikkingen van twee wereldoorlogen ging men met groot elan aan de slag een nieuwe samenleving op te bouwen. Het moest anders en vooral beter. Een nieuwe samenleving waarin bezit eerlijker verdeeld werd, oorlog achterhaald was en iedereen zichzelf kon ontplooien. In de kerk stond het boek van Jürgen Moltmann 'Theologie van de hoop' boven aan de boekenlijst.

Die tijd is voorbij. In de uitnodiging voor vanavond staat: Oekraïne, Midden-Oosten, sociale media, genderklimaat, kunstmatige intelligentie. We kunnen er aan toe voegen: klimaatsverandering. De chaos die er heerst op het terrein van huwelijk, gezin en seksualiteit.
Volgens het rapport van de Raad voor Volksgezondheid & samenleving (RVS) kampte in 2024 44% van de bevolking met angst- en depressiegevoelens. Toenemend aantal jongeren heeft te maken met mentale problemen. Al met al geen rooskleurig plaatje.

Het paradoxale is dat wij in het Westen ondertussen in een ongekende welvaart leven. We genieten en reizen en consumeren als nooit te voren.
Alles is te koop. De rekken in onze supermarkten puilen uit, net zoals onze kasten, kelders, zolders en garages. De aarde kan deze groeiende consumptie steeds moeilijker aan. Maar in plaats van consuminderen consumeren we ons kapot, volgens de titel van het boek van Dirk Geldof.
We willen er niet van weten dat het een keer ophoudt. Het grote gebod is dat we gezond moeten leven. 'Roken is dodelijk' staat er op de pakjes sigaretten.
Maar wie herinnert ons eraan dat we sterfelijk zijn? We kunnen het niet uitstaan dat ons leven een keer ophoudt. Daarom maskéren we het onze lichamelijke aftakeling met botox en en jeugdige kledingstijl. En als dan het einde zich onvermijdelijk aandient, dan hebben we liever een geplande dood dan dat je van anderen afhankelijk wordt.

De samenleving is verleerd te hopen. Ze leeft in het heden. Alles moet hier en nu gebeuren. Franz Bauer in het lied: '*Want het leven, duurt maar even, alles gaat*

zo weer voorbij' vertolkt het moderne levensgevoel. Zijn boodschap is: 'kom lach, want het leven is toch een groot feest'.
Een christen zingt echter over het 'blij vooruitzicht dat hem streelt'.
Dan zijn we bij het onderwerp van vanavond. Hij hoopt op God en verwacht. Voor de christen ligt het zwaartepunt van zijn leven niet in het heden maar in de eeuwigheid.
Het Nederlandse woord hoop is een ongelukkige weergave van het Bijbelse woord hoop. In onze taal is het woord hoop doortrokken van onzekerheid. Ouders hopen het beste voor hun kinderen. Als iemand griep heeft, appen we: 'ik hoop dat je snel beter wordt'. Maar het kan twee kanten uitvallen.
De Bijbel spreekt heel anders over de hoop. Als David in Psalm 39 zich in verdrietige omstandigheden bevindt zegt hij ineens: *en nu wat verwacht ik Heere, mijn hoop die is op U.* Psalm 42: *Mijn ziel, hoop op God.*
Christus die onze Hoop is (1 Tim. 1:1) zo schrijft Paulus aan Timotheüs. De hoop richt zich op een persoon. Op de levende Christus. Zijn heerlijke opstanding is de basis van de hoop van de christen.
Als Christus niet was opgestaan dan zou onze prediking ijdel zijn en ook ijdel ons geloof en onze hoop (1 Cor. 15). Maar Christus is opgestaan!
Wanneer de hoop zich op de mens en zijn mogelijkheden moest richten, zou ze stranden. Maar de hoop richt zich op Jezus Christus die triomferend dwars door alles heen gebroken is.

Hij heeft aan het kruis de machten, de duivel en al zijn helpers uitgetogen, hun wapens afgenomen en in het openbaar tentoongesteld en over hen getriomfeerd schrijft Paulus aan de Colossenzen (2:15). Hij heeft de dood verslonden (1 Cor. 15:54). Hij heeft verzoening aangebracht. En dat is met Pasen aan het licht gekomen toen Hij opstond. En Hij is opgevaren en zit aan de rechterhand van de Vader om zich daar te bewijzen als het Hoofd van Zijn christelijke kerk door wie de Vader alle dingen regeert (Zondag 19).
Dit is een geloofsuitspraak. We geloven het niet omdat we het zo duidelijk zien, maar omdat de Heere het zegt in Zijn Woord. De Vader heeft alle dingen aan Zijn (d.i. Christus) voeten onderworpen, en heeft Hem de gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen (Ef.1:22).
Christus zegt: 'Ik ben de eerste en de laatste. Ik ben de overste van alle koningen der aarde. Het lam regeert op de troon en heeft de boekrol (van de wereldgeschiedenis) ontvangen (Openb.1 en 4).
Christus heeft de overwinning behaald op de duistere machten. Wat Hij volbracht heeft aan het kruis zal Hij ook voltooien op de jongste dag.
Johannes hoort in Openbaring 12, dat is precies in het centrum, het hart van het boek Openbaring een luide stem als Christus de hemel binnenkomt: *Nu is de zaligheid en de kracht en het Koninkrijk geworden onzes Gods, en de macht van*

Zijn Christus; want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht, is nedergeworpen..
'Boven het gieren van de orkanen op aarde uit klinkt in de hemel het gezang: nu is de zaligheid en de kracht en het koninkrijk en de macht van onze God en van Zijn Christus verschenen' (J.H. Bavinck).

Op Golgotha, in de tuin van Jozef van Arimathea is iets gebeurd. Daar zijn wissels omgegaan. Voorgoed. Wat daar gebeurd is, is niet meer ongedaan te maken. De duivel zou het willen terugdraaien, maar dat is onmogelijk. Er is een keerpunt gekomen. (J.A. W. Verhoeven, Hoop en heiliging, blz. 39, 53).
De laatste dagen zijn aangebroken. De geschiedenis van de wereld is de laatste fase ingegaan. Dat is wel een heftige fase. Wat de duivel legt zich niet neer bij zijn verlies. Het is wel Goede Vrijdag en Pasen geworden, maar het is op aarde niet mooier, beter, zonniger geworden. Juist omgekeerd. Er is een samentrekken van de boze machten. Het wordt grimmiger, beangstigender. Een bezeten wereld. De remmen gaan er steeds meer af. De mens der zonde van 2 Thes.2:3 komt er aan.
Maar die grimmigheid en bezetenheid is niet omdat de macht van de duivel zo toeneemt. Maar is een symptoom van zijn verlies en naderende ondergang.
Hij weet dat hij nog maar weinig tijd heeft. Het is voor hem 5 voor 12.
Het is net als in 1944 toen de Geallieerden landden in Normandië. Toen was de oorlog in feite beslist. Toch stond er nog een Hongerwinter voor de deur. En er was een Ardennenoffensief. Een laatste stuiptrekking.

Maar Immanuël
zal stellig ons bevrijden.
Hoe satan ook woedt
en wat hij ook doet,
't is macht'loos geweld,
zijn vonnis is geveld.
Een woord, en hij moet vallen. (Luther, Liedboek '73 nr. 401)

J.I. Packer: Gods strijd met de satan lijkt op een schaakspel waarvan de uitslag al vast staat. Maar de verliezende partij geeft nog niet op. (Groeien in Christus, blz. 54). Dat is wat wij nu beleven.

Petrus en zijn lezers verkeren in moeilijke omstandigheden. Hoewel Christus is opgestaan, maar hij schrijft over de beproeving van hun geloof (1:7), de hitte van de verdrukking (4:12), hun gemeenschap aan het lijden van Christus (4:13), ze worden gesmaad en gelasterd (4:14). Maar wie denkt dat Petrus in mineur stemming verkeert heeft het mis. Hij begint zijn brief met een lofprijzing.

Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus die ons naar Zijn grote barmhartigheid door de opstanding van Jezus Christus uit de doden heeft doen wedergeboren worden tot een levende hoop (1,1:3,4).
Hoe kan het dat hij in zo'n uitbundige feeststemming schrijft? De omstandigheden zijn er bepaald niet naar. Hij klemt zich vast aan Pasen.
J. Overduin schrijft: 'ook wij moeten met onze uitgedoofde levensfakkels gaan naar het eeuwig-brandend Paasvuur van Christus' opstanding' (Het onaantastbare, blz. 83).
Christus' heerlijke opstanding is de basis van zijn blijdschap en hoop. Het is daarom niet zonder reden dat de christelijke kerk niet op vrijdag Christus' sterfdag, maar op Zijn opstandingsdag wekelijks samenkomt. Elke week vieren we als christelijke gemeente Pasen.
De opstanding van Christus is de waarborg en zekerheid van de vergeving der zonde, de wederopstanding des vleses en een eeuwig leven.
Petrus en alle ware christenen leven uit de HEILSFEITEN.
En op hen wacht een erfenis.. Een onvergankelijke, onbevlekte en onverwelkbare erfenis. Nog wel onzichtbaar maar niet onzeker.
Het is de zaligheid die klaar ligt om geopenbaard te worden als Jezus terugkomt (vs. 4,5). Die erfenis wordt bewaakt schrijft Petrus. In de hemel. Dus niemand kan erbij. Als je een miljard euro aan goudstaven hebt liggen, dan worden die bewaakt door mannen met geweren. God bewaakt de zaligheid die Hij belooft aan alle die Hem lief hebben. Hij bewaakt ook de gelovige door het geloof tot de zaligheid (vs. 5). Er is sprake van de dubbele bewaking.
De eeuwige erfenis van de christen wordt beter bewaakt dan de miljarden van de Nederlandse Bank. Op geen enkele manier kunnen zij de zaligheid mislopen. Daarom kan Petrus loven. 'De zon van het toekomende werpt haar stralen in de duisternis van het heden'. (Overduin, blz. 89).

Zo is de kerk in hope zalig (Rom. 8:24). Dat wil niet zeggen: misschien of tamelijk zeker, maar zeker. Zeker zalig. Paulus schrijft het als een feit dat gebeurd is. Hij zegt: wij zijn gered, wij zijn zalig, wij zijn verlost, we zijn met God verzoend. En tegelijk: in hoop. Het zal in de eeuwigheid pas ten volle geopenbaard, geproefd en gesmaakt worden, al zijn er hier al voorsmaken van die eeuwige vreugde. En daar tussen in leeft Gods kind.

Ik kom nog even terug bij Petrus. Als hij schrijft over de hoop door de opstanding van Jezus Christus, dan heeft hij het ook over de wedergeboorte. Het draait om de hoop door de opstanding van Christus. maar we krijgen deel aan die hoop door wedergeboorte.
De christelijke hoop ontstaat niet uit de natuurlijke geboorte. Om hoopvol te leven moete we wederomgeboren worden.

We beginnen dan pas te hopen wanneer we geloven, wanneer wij over zijn gegaan van de dood tot het leven. Dat is het werk van de Heilige Geest. De Geest doet het door het Woord, het zaad van de wedergeboorte (1,1:23).
Het gepredikte Woord dat is het zaad van de wedergeboorte. Wat is de prediking belangrijk! Onder en door de prediking wekt de Geest het nieuwe leven in het hart van de christen; het stenen hart wordt weggenomen en een levend hart wordt daarvoor in de plaats gegeven.

De wedergeboorte kun je in strikte zin opvatten als het moment van de levendmaking. In de catechismus en de formulieren wordt de wedergeboorte vooral gezien als een proces, dat wel een begin heeft, maar het is levenslang. Het hele leven van de christen is een grote bevalling. De catechismus en de formulieren gebruiken de woorden langer hoe meer.
Mijn zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen (zon 44).
Een hoe langer hoe meer in waarachtig vertrouwen overgeven aan Jezus Christus (avondmaalsform.)
Hoe langer hoe meer vernieuwd worden naar Gods beeld (zon 44).

Wat is het kenmerk van je wedergeboorte? Dat ik God vreze en mijn naaste liefhebben, zegt Kohlbrugge.
En mij met mijn wedergeboorte niet trooste maar ik troost me met de eeuwige trouw en ontferming van God.
Wedergeboren tot een levende hoop. Door wedergeboorte worden we een christen, een pelgrim ‘from this world tot hat which is to come’ zoals de titel van Bunyans boek luidt.
De wedergeboorte is een wonder. Het is een daad van God. Want naar een woord van Calvijn hebben wij een beestachtige liefde tot de aarde. We moeten van de wereld losgemaakt worden.
Het is als bij Abram, die in Mesopotamië leefde met de afgoden en niet wist van God. Maar ineens was daar Gods stem: ‘Ga uit uw land!’. De gedachte om op reis te gaan was niet opgekomen bij Abraham. Maar door de roepende God.
En Abram kon die stem niet meer weerstaan. Het Woord roept los uit de dienst van de afgoden. Roept los uit een hopeloos leven. Dat is in Nederland gebeurt sinds de tijd van Bonifatius. Dat gebeurt nog elke zondag in de kerkdienst.

Abraham gaat op pad zonder te weten waar hij komen zal. Als een nomade trekt hij rond, nergens thuis. Dat is kenmerkend voor een hoopvol leven.
Als Abraham zijn vrouw wil begraven moet hij van de Hethieten een stukje grond kopen (Gen.23). Het land was hem beloofd, maar het bleef voor hem het land van de vreemdelingschap.
En zo is het nog steeds zoals Jan Wit dat verwoord heeft in het lied:

Door de wereld gaat een woord
en het drijft de mensen voort:
"Breek uw tent op, ga op reis,
naar het land, dat Ik u wijs."

En dan klinkt steeds het refrein:
Heere God, wij zijn vervreemden,
door te luist' ren naar Uw stem.
Breng ons saam met Uw ontheemden,
naar het nieuw Jeruzalem.

Een pelgrim heeft een doel voor ogen. Het is als met een pelgrim die een tocht maakt naar Santiago de Compostella. Voordat hij op pad gaat heeft hij zich ingelezen en georiënteerd. En hij vertrouwt bij de aankomst iets te vinden wat de moeite van de reis waard was. Zo ligt er over het geloofsleven een zweem van verlangen, van heimwee naar Thuis. Dat heimwee brengt met zich mee een relativering van alles van deze wereld. Relativering betekent echter geen minachting. Maar wel de erkenning van de betrekkelijkheid.
Wat Paulus schrijft in 1 Corinthe 7: *Maar dit zeg ik, broeders, dat de tijd voorts kort is; opdat ook die vrouwen hebben, zouden zijn als niet hebbende;*
die blijde zijn, als niet blijde zijnde; en die kopen, als niet bezittende;
En die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende; want de gedaante dezer wereld gaat voorbij.

Wie een pelgrim is, dan is je toekomst elders. Wanneer een gezin besluit te gaan emigreren, dan wordt vanaf dat moment alles anders. Je gaat de taal leren, je verdiep je in de gewoontes. Je oriënteert je op de vraag waar de kinderen naar school kunnen.
Zo ongeveer leven christenen in deze wereld. hun focus is op de toekomst.
Dat brengt een enorme relativering teweeg wat van er zich afspeelt in de wereld. Geen vervluchtiging. Zolang je hier nog woont heb je je werk en je taken, je verantwoordelijkheden en roeping. Het is niet zo dat je na het besluit tot emigratie direct pot en lepel laat vallen. Maar het betekent wel relativering. Als je het afzet tegen de heerlijkheid die we in Christus ontvangen, dan is dit aardse bestaan slechts tijdelijk verblijf.
De mens is een ‘homo viator’: een mens onderweg (Franciscus van Assisi)

Het is wat Paulus schrijft in 2 Corinthe 5: *wij weten dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van den Heere, want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen.*

Maar wij hebben goeden moed, en hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen en bij den Heere in te wonen.
Daarom zijn wij ook zeer begerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehaaglijk te zijn.

Een mens onderweg. Dat bevrijd je van de slavernij om je zelf op de kaart te zetten. Een christen neemt afstand, leeft met een zekere distantie. Hij hoeft niet dwangmatig mee te doen met de laatste mode. Niet alles uit het leven halen wat er uit te halen valt. In het licht van de wederkomst worden je prioriteiten verlegd. Waar je je voorheen enorm druk over kon maken, is van weinig belang. Andere dingen worden belangrijk. Hier komt de heiliging in beeld. Een hoopvol leven maakt ons leven op aarde tot een voorbereiding voor die grote dag.
Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is.
En een iegelijk die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelven, gelijk Hij rein is (1Joh.3:2,3).

We kijken hier wel in de spiegel. De reformatorische wereld wordt hier een spiegel voorgehouden. Hoe vaak zien we het christelijke niet als iets extra's bij het gewone. Een kers op de taart. Voor tachtig procent hebben we hetzelfde als de buren. We gaan naar ons werk, we zorgen voor de kinderen, doen hen op zwemles, 's avonds zitten we op een scherm. De overige twintig procent vullen we anders in: we gaan naar de kerk, we lezen uit de Bijbel, geven aan een goed doel, leiden een club van de kerk. En verder hopen we voor ons en onze kinderen op hetzelfde als de buren: huisje, boompje, beestje.

Reinier van Klinken, evangelist in Emmen schreef in een column: 'Geloven is iets heel anders dan je leven invullen met bepaalde rituelen en gewoonten. Het is veel meer dan het beamen van een aantal dogma's en christelijke leerstellingen. Zowel binnen als buiten de kerk nemen we daar echter al snel genoegen mee'. Hij schrijft n.a.v. de gelijkenis van het verloren schaap dat christelijk leven is 'je faillissement aanvaarden om de rijkste te worden'. Geloven is "rusten op de schouders van de grote Herder der schapen". Een "zinken en zakken" op de beloften van het Evangelie, waarin deze Herder laat uitroepen dat Hij gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.

Dat is de wortel en de grond van een hoopvol leven. En wat is de vrucht?
Hoe ziet dan een zo'n hoopvol christenleven op aarde eruit?
Volgens Calvijn bestaat het uit kruis-dragen, zelfverloochening en de overdenking van het toekomende leven.

Kruisdragen, onszelf verloochenen en richten op het toekomende leven.
Als dat ver van ons afstaat is dat ernstig. Want het zijn niet zomaar wat randzaken. Voor Calvijn maken deze drie zaken de kern van het christenleven uit.
Heeft Jezus niet gezegd: *Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij. Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal, om Mijnentwil, die zal het vinden.*

Dat is geen beklemmend leven. Prof. A.J. Th. Jonker, hervormd theoloog, 100 jaar geleden overleden. Hij schreef: als je dat vooruitzicht hebt morgen, niet naar een bruiloft maar om naar DE BRUILOFT te gaan. Begin je dan vandaag niet alvast bruiloftsliederen te zingen of ten minste te neuriën met je werkkleer aan, misschien met ogen vol tranen (A.J.Th. Jonker).
In een hoopvol leven tintelt iets van verwachting, dwars door het woeden van de tijd heen, dwars door lijden.

Door de nacht van strijd en zorgen
schrijdt de stoet der pelgrims voort,
zingend lied'ren van de morgen,
nu het nieuwe licht weer gloort

Eens komt dan het groot ontwaken,
eens de zege op de dood.
Dan zal God een einde maken
aan ellend' en alle nood.

Ik sluit af met J.H. Bavinck die in 1927, hij was toen zendingspredikant op Java, een boekje schreef: 'Levensvragen'. Het boekje werd geen succes na drie jaar was nog niet de helft van de eerste oplagen (3000 exemplaren) verkocht. Later is het boekje meer keren herdrukt onder de titel: 'Het raadsel van ons leven'.

Het christen zijn zegt hij is dat een mens in de diepte van zijn verlorenheid zich vastgegrepen heeft aan Christus, de Redder van zijn leven. Van dat ogenblik af aan leeft die mens ahw in de lichtkrans van Hem. Hij wordt omsloten door de beschermende nabijheid van Hem.

Maar wanneer en mens op aarde gestaan heeft en zich met beide handen vastgegrepen heeft aan de zinnelijke dingen en hun machtige bekoring dan is het ogenblik van de dood een ogenblik van grote ontzetting. De mens heeft al zijn dagen God buiten het domein van zijn leven gestoten. Hem verworpen en zich

aan Zijn hand willen onttrekken. Nu vallen de poorten naar de zinnelijke dingen dicht en het enige wat overblijft dat is Hij die men in nameloze bangheid wil ontvluchten maar niet ontvluchten kan.

Omgekeerd is het voor de mens die in dit leven gestaan heeft in het in -Christus- zijn. Die in zijn aardse dagen menigmaal bedwelmd geworden is door de bekoring van de zinnelijke dingen maar op de bodem van zijn leven is toch iets geheel anders gekomen.
De kracht van Christus heeft hem gedragen en de nabijheid van Christus heeft hem doen standhouden.
Dan is er in zijn leven geweest een heimwee naar Hem en een dorst naar Zijn gemeenschap.
Als dan de dood komt kan die zich aan ons voordoen als een ontzaglijke openbaring. Misschien zal de ziel zich het eerste moment nog verlegen, nog aarzelend voelen. Maar zodra zij het lichten begint te proeven, zodra ze in de verte de weerschijn van Gods tegenwoordigheid gaat bemerken, wordt er in haar geboren een oneindig juichen. Zijt Gij dat, o eeuwige schoonheid die ik altijd heb gezocht.
Zij zal met een verrukking op Hem toesnellen ze zal Hem aangrijpen als haar alles, als haar zaligheid zelve. En ze zal in het zien van Zijn heerlijkheid voortgaan van blijdschap tot blijdschap van licht tot licht. Zo ongeveer mogen wij ons denken de ingang in de hemelse gebieden (blz. 104/106).

--

Calvijn in een preek over psalm 119.
‘Het ware christendom bestaat niet uit dit of dat doen. Maar het voornaamste punt is: de goedheid van God te kennen en Zijn genade te onswaarts. Zie, dat is de ware kennis die wij hebben te leren op de school van onze Heere Jezus Christus. Wij hebben ons te houden wat Hij tegen ons heeft gezegd. Het verlangen om God te dienen komt voort uit het vertrouwen dat wij in Hem hebben, door Zijn beloften te geloven.’

Gebruikt literatuur
Joh. Calvijn, Institutie
J.H. Bavinck En voort wentelen de eeuwen
J.H. Bavinck, Het raadsel van ons leven
J. Overduin, Het onaantastbare, over de christelijke hoop
J.A.W. Verhoeven, Hoop en heiliging